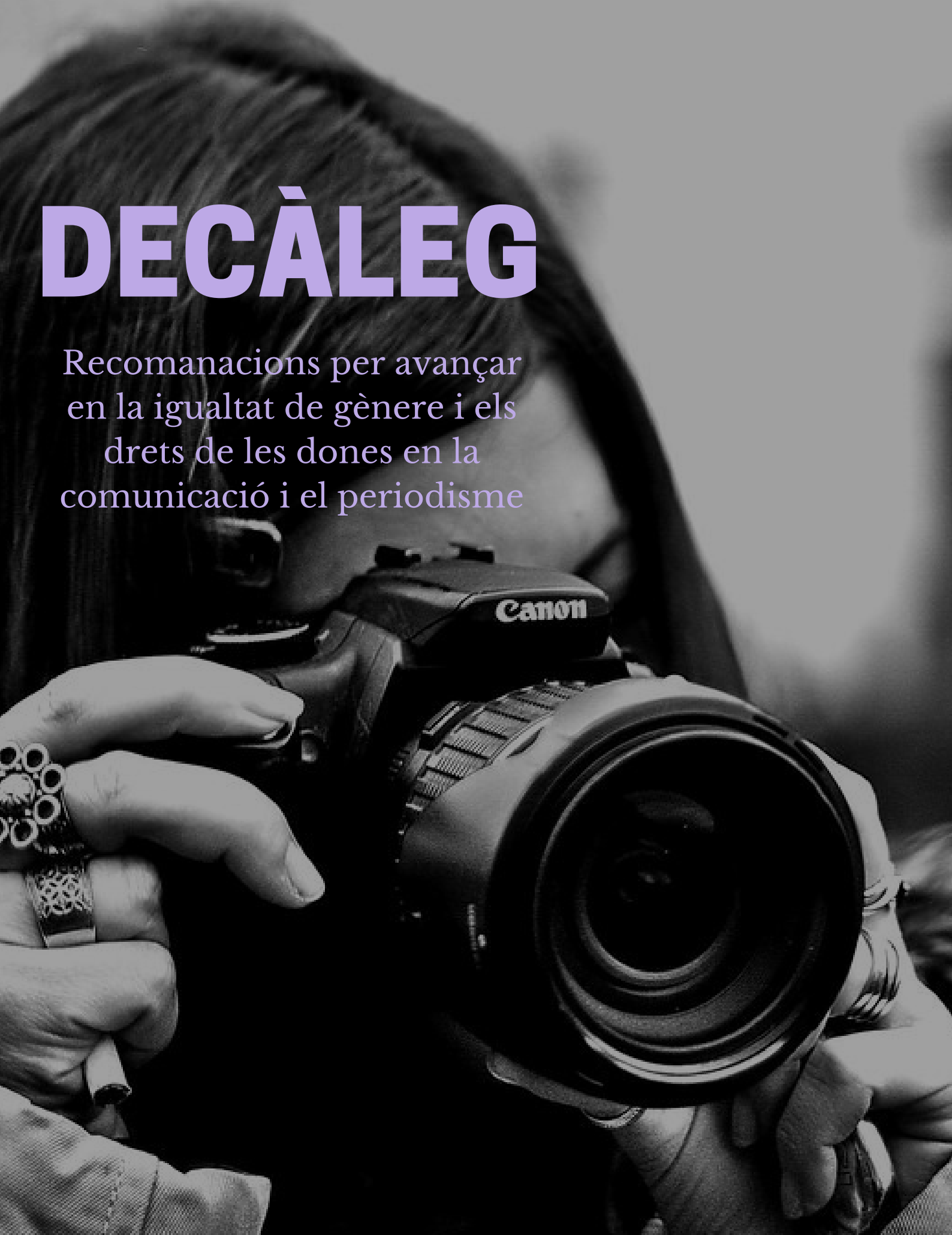

DECÀLEG

Recomanacions per avançar
en la igualtat de gènere i els
drets de les dones en la
comunicació i el periodisme

CAPÍTOL J, DONES I MITJANS DE DIFUSIÓ, PLATAFORMA D'ACCIÓ DE BEIJING

Resum de les recomanacions realitzades per les xarxes de periodistes amb visió de gènere d'Argentina, Brasil, Catalunya, Xile, Colòmbia i Mèxic.

Realitzat per la Comissió d'Investigació de la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG en castellà): Alicia Oliver Rojo, Rocío Islas Huerta, Cristina Pulido, Cynthia Mara Miranda, Mónica Maureira, Grace Montserrat Torrent R.

2021

Sis àmbits dirigits a governs, mitjans de comunicació i empreses tecnològiques

Les recomanacions elaborades per la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG) es van agrupar en sis àmbits dirigits als governs, mitjans de comunicació i empreses tecnològiques: (1) normatives i polítiques públiques, (2) violències contra les professionals de la comunicació, (3) ús del llenguatge inclusiu i no sexista, (4) representació de les dones i tractament de la informació, (5) participació i drets laborals de les dones en els mitjans de comunicació, (6) educació i estudis de gènere en els programes i escoles de comunicació i periodisme.

I NORMATIVES I POLÍTiques PÚBLIQUES

1. Els estats i governs han de promoure l'aplicació del Capítol J de la Declaració i la Plataforma d'Acció de Beijing en els mitjans de comunicació, a través de lleis, polítiques públiques i programes que comptin amb un pressupost adequat per a la seva implementació.

2. Defensar el dret a la llibertat d'expressió, inclòs l'accés a la informació, així com el dret a la privacitat i a la protecció de dades a través de lleis i mesures necessàries.

3. Assegurar que els mitjans de comunicació actuïn d'acord a la normativa internacional vigent en drets humans de les dones i incorporin les recomanacions que existeixen sobre el tractament informatiu de les dones i de les violències basades en el gènere.

4. Desenvolupar i enfortir mesures per sancionar els mitjans de comunicació que promoguin estereotips i violències de gènere en qualsevol de les seves manifestacions, incloent la simbòlica i les que ocorren en segon ordre¹ tant en àmbits analògics com digitals.

5. Acordar amb l'Estat, mitjans de comunicació i empreses de tecnologia - principals proveïdors de plataformes digitals²-, un sistema de coordinació, cooperació i co-regulació per eliminar referències potencialment nocives a internet que promoguin la violència contra les dones i altres poblacions històriques i socialment excloses.

6. Garantir la implementació de processos de formació³ sobre violències de gènere i drets de les dones dirigits als mitjans de comunicació, proveïdors de continguts digitals i entitats dels Estats (salut, justícia, protecció) perquè incorporin la perspectiva de gènere en les seves accions, rutes i protocols de prevenció, resposta, alerta i sanció d'aquestes violències. Aquests processos

---

¹ Violència de segon ordre: consisteix en la violència física o psicològica, les represàlies, les humiliacions i la persecució exercides contra les persones que donen suport a les víctimes de violència masclista. Inclou els actes que impedeixen la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació de les dones en situació de violència masclista. Aquest tipus de violència s'ha recollit d'una manera pionera mundialment a la Llei catalana 17/2020, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

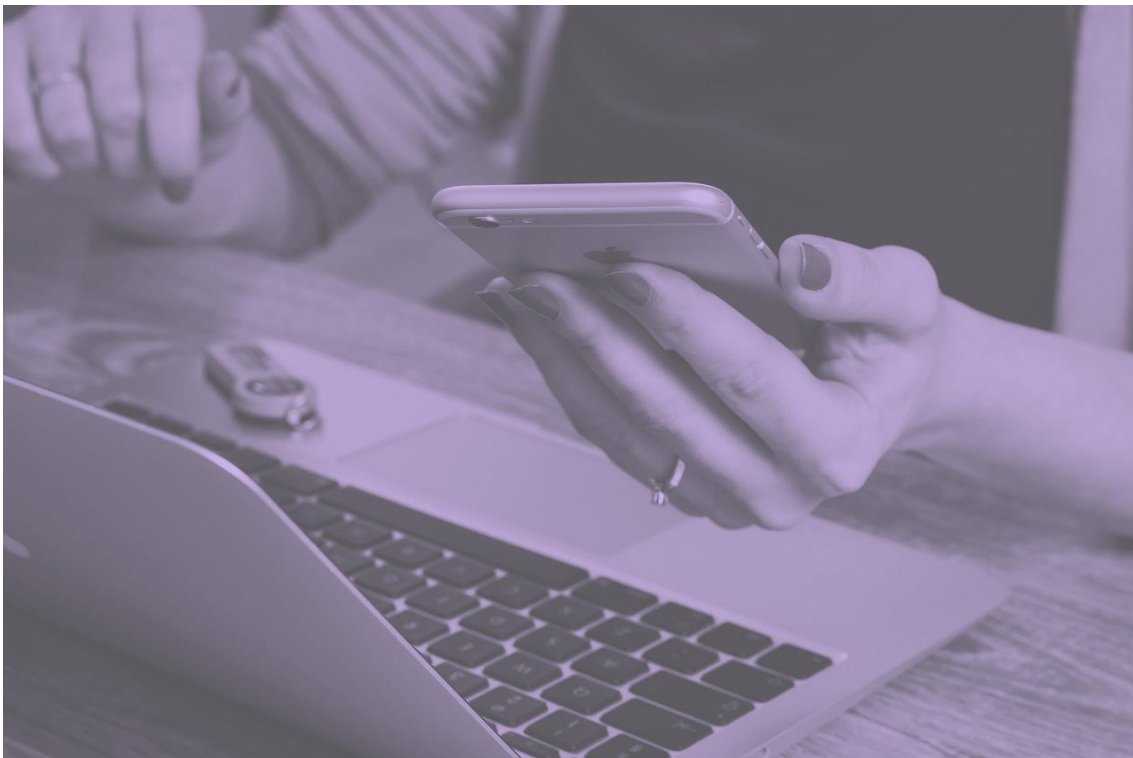
² Plataformes digitals enteses com els canals de comunicació i divulgació d'informació a internet, incloses les xarxes socials.

³ Es refereix a un continu aprenentatge en un o diversos temes, implica treball de sensibilització, capacitat en diverses etapes. El procés de formació és important per a la incorporació de l'enfocament de gènere en les activitats laborals perquè requereix de transformació d'idees i imaginaris culturals que han estat apropiats, legítims i naturalitzats en les societats.

han d'estar coordinats per organitzacions o xarxes de dones feministes expertes en el tema.

7. Els Estats han de garantir els drets digitals de les dones promovent la seva incorporació en les polítiques públiques i en els programes de prevenció, atenció i sanció de les violències de gènere. Així mateix, han d'assegurar l'alfabetització digital i l'accés de les dones a internet, per tal de fomentar la seva participació ciutadana i l'accés a la informació.

8. Promoure els drets humans i la igualtat de gènere en tots els mitjans o organitzacions de tecnologies de la informació i la comunicació, vetllant per la llibertat d'expressió i opinió de les periodistes i persones usuàries, al mateix temps que construeixen un espai segur, lliure de violències.

II Violències contra les professionals de la comunicació

9. **Garantir espais lliures de violències i assetjament sexual -sobretot a internet- contra les dones periodistes i comunicadores** per raó de gènere o orientació sexual, i establir polítiques de tolerància zero enfront de qualsevol manifestació de violència per part de col·legues, caps i fonts.

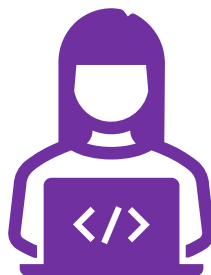
10. **Elaborar i implementar polítiques o plans d'igualtat, protocols i rutes per a la prevenció i detecció de les violències de gènere i l'assetjament sexual**, i fer efectius mecanismes de denúncia, protecció i restabliment dels drets de les periodistes a les seves empreses.

11. **Incloure les dones periodistes i comunicadores en la elaboració de protocols de prevenció, atenció i protecció de violències de gènere.** És fonamental escoltar les seves experiències i identificar les raons per les quals no denuncien, així com les possibles barreres existents d'accés a la justícia.

12. **Garantir la independència i confidencialitat en els processos de denúncia, atenció i protecció de les dones periodistes i comunicadores per violències de gènere**, així com els temps de recepció i recerca de les denúncies, incloent la resolució de la mateixa i respectives sancions, vetllant per la deguda diligència i la bilateralitat del procés.

13. **Estimular xarxes de solidaritat perquè la denúncia de les violències i assetjament sexual no sigui considerada un assumpte que li concerneix únicament a les dones.** Els mitjans de comunicació tenen la responsabilitat de propiciar relacions equitatives entre els gèneres i rebutjar qualsevol tipus de discriminació per raó de gènere i orientació sexual a l'interior de les seves organitzacions o empreses.

14. **Impulsar una cultura que defensi el dret de les periodistes i comunicadores a parlar sobre els riscos de violències de gènere** al qual estan exposades a l'exercici de la professió a terreny, a l'interior dels mitjans de comunicació i a internet, amb la finalitat de garantir el seu dret a la llibertat d'expressió i restablir la confiança en els processos d'atenció, protecció, sanció i no repetició.

III Ús del llenguatge inclusiu i no sexista

15. Fomentar l'ús del llenguatge inclusiu i no sexista a tots els continguts periodístics per a: (1) representar la realitat de les dones en tota la seva diversitat i incorporar una visió igualitària i interseccional en els àmbits de la vida; (2) fer visible totes les persones i representar la diversitat sexual i de gènere; (3) eliminar el tracte diferenciat entre els sexes.

16. Evitar l'ús del gènere gramatical masculí com a universal ja que invisibilitza les dones. Se suggereix emprar fórmules més apropiades com paraules neutres o noms col·lectius. Així mateix, és important alternar l'ordre dels gèneres gramaticals al llarg del text, per evitar començar sempre amb el masculí.

17. Eradicar les expressions de menyspreu, subordinació o ridiculització de les dones per construir una igualtat de tracte autèntica i veritable.

18. Evitar les expressions corporals, els gestos i altres tipus de llenguatge no verbal, mitjançant els quals es poden reforçar els sentits més discriminatoris i ocults del sexisme.

IV Representació de les dones i tractament de la informació

19. Promoure la representació equilibrada, àmplia, plural, diversa i autònoma de les dones als mitjans de comunicació (dins i fora d'internet), en tots els continguts i formats informatius que produeixin, així com la utilització d'imatges no sexistes per il·lustrar els textos, i així evitar reproduir estereotips sexistes que reforcen les relacions desiguals.

20. Generar estratègies per evitar la publicació de continguts, notícies i discursos falsos en xarxes socials i plataformes digitals que es presenten com a veritats i legitimen les violències contra les dones a internet. És essencial que es realitzin alertes públiques sobre aquestes dinàmiques de violència simbòlica.

21. Presentar i representar les dones supervivents de qualsevol mena de violència de gènere com a ciutadanes amb drets, amb capacitat d'acció, sense revictimitzar-les, ni culpar-les per les violències i agressions exercides en contra seva.

22. Informar sobre les violències contra les dones, els mecanismes, instàncies i canals de denúncia disponibles (números telefònics, xarxes socials, etc.), així com les rutes per al restabliment de drets de les víctimes. Els mitjans tenen la responsabilitat d'impulsar una cultura de denúncia i sanció social de qualsevol forma de discriminació i agressió contra les dones.

23. Promoure el seguiment periodístic a les recerques de casos de violència de gènere i divulgar les sentències condemnatòries en el tema, amb la finalitat d'ajudar l'eradicació de la cultura d'impunitat respecte als autors d'aquests crims.

24. Consultar com a fonts d'informació dones coneixedores de les problemàtiques i temes d'interès públic, expertes en qüestions de gènere i drets de les dones, amb la finalitat d'equilibrar les veus en les notícies, anàlisis informatius i continguts periodístics.

25. Obrir espais informatius per abordar i analitzar els drets de les dones i els impactes de la cultura masclista a la vida de les dones, homes i persones no binàries, valorant la importància que tenen per a l'enfortiment de les democràcies.

26. Crear o enfortir en els mitjans de comunicació una unitat encarregada de la defensa d'audiències amb capacitat i independència, per garantir que les respostes a les denúncies, queixes o crítiques sobre continguts que vulnerin els drets humans, inclosos els drets de les dones i la població LGBTQIA+, tinguin un enfocament de gènere.

27. Promoure l'avaluació i revisió de continguts a l'interior dels mitjans per prevenir la publicació d'informació sexista, misògina i revictimitzant sobre les dones i contribuir a l'eradicació de la “normalització” de les violències basades en gènere i els discursos d'odi.

28. Desenvolupar un sistema de co-regulació que posi en marxa un codi de publicitat no sexista.

V Participació i drets laborals de les dones als mitjans de comunicació

29. Assegurar la participació diversa, paritària i en condicions d'igualtat de les dones⁴ i persones no binàries a l'interior de les empreses i mitjans de tecnologies de la informació i de la comunicació. Això implica, el seu accés als àmbits de presa de decisió, tant en càrrecs executius com a les redaccions, amb la finalitat d'eliminar el “sostre de vidre” que obstaculitza l'ascens de les dones a aquestes posicions de lideratge.

30. Promoure la participació plena i equitativa de les dones als mitjans, tant en la gestió, la producció de programes, l'educació, la capacitació i la recerca.

31. Impulsar la participació de les dones en l'elaboració de codis de conducta o altres mecanismes apropiats d'autoregulació per fomentar una imatge equilibrada i no estereotipada de les dones en els mitjans.

32. Garantir la igualtat d'oportunitats per a les dones als mitjans de comunicació, eliminant l'assignació sexista a l'hora de cobrir les diferents informacions⁵.

---

⁴ Això implica la inclusió de mesures que garanteixin la coresponsabilitat a la vida personal, familiar i laboral de les dones.

⁵ A les dones periodistes se'ls continua assignant temes relacionats a l'“estereotip femení” o on el seu cos és sexualitzat i cosificat (exemple: cultura i faràndula), negant-los l'oportunitat de cobrir temes d'ordre públic, política, justícia, conflicte, esports, entre altres.

33. Augmentar la presència de les dones als mitjans perquè les seves històries, veus, opinions i idees tinguin major protagonisme en les produccions mediàtiques.

34. Estimular la creació i participació de les professionals de la comunicació en xarxes nacionals i internacionals per a l'intercanvi d'informació i defensa dels seus drets.

35. Eradicar la bretxa salarial de gènere que hi ha per treballs iguals o similars realitzats per homes i avaluar periòdicament les condicions laborals de les dones.

VI Educació i estudis de gènere als programes i escoles de comunicació i periodisme

36. Fomentar les aliances entre l'acadèmia, organitzacions i sindicats de periodistes per al desenvolupament de projectes d'extensió que ofereixin formació complementària en temes de gènere i drets de les dones a professionals del periodisme i la comunicació.

37. Establir un acord marc per a l'especialització i formació de professionals del camp de la comunicació, periodisme i carreres vinculades, fomentant un canvi d'actitud respecte la violència contra les dones, que no justifiqui, banalitzï o inciti la violència contra elles, i que elimini els estereotips sexistes i promogui l'equitat entre homes i dones. Aquest acord estarà dirigit a professionals de premsa, televisions, emissores de ràdio, agències de notícies i publicitat.

38. Incloure en els currículums dels programes de periodisme, comunicació i publicitat assignatures obligatòries (no electives) que abordin qüestions de gènere i drets de les dones des d'un enfocament diferencial (pertinença ètnica, nivell socioeconòmic, generacional, etc.) i promoure la transversalització de l'enfocament de gènere en altres assignatures.

39. Desenvolupar espais d'alfabetització mediàtica i digital que inclogui continguts orientats a la lectura crítica dels mitjans (analògics i digitals) a les diferents etapes de la formació educativa, pràctica i exercici professional, amb

l'objectiu d'ampliar la comprensió de la comunicació com un dret humà i analitzar la representació de les dones als mitjans.

40. Fomentar la creació d'Observatoris de Mitjans enfocats en temes de gènere a través d'aliances entre organitzacions de la societat civil i universitats amb programes de periodisme i comunicació per avaluar i donar seguiment als continguts periodístics des d'una perspectiva de gènere.

Aquesta publicació sobre recomanacions per avançar en la igualtat de gènere i els drets de les dones a la comunicació i el periodisme és un document dinàmic que serà ajustat i actualitzat d'acord amb les condicions, avanços i reptes en relació amb la igualtat de gènere en les àrees de la comunicació i el periodisme als països on comptem amb xarxes de periodistes amb visió de gènere.

Els informes sobre el Capítol J, Dones i Mitjans de Difusió 2020, elaborats per les xarxes que integren la RIPVG poden consultar-se a la pàgina web <http://www.redinternacionaldeperiodistas.com>

- Informe Argentina (2020). Igualtat de Gènere, Mitjans i TIC a l'Argentina.
- Informe Brasil (2020). Dones en el Periodisme Brasiler a 25 anys de Beijing.
- Informe Catalunya (2020). Revisió del Capítol J "Dones i Mitjans de Difusió" a Catalunya.
- Informe Xile (2020). Capítol J, Plataforma d'Acció de Beijing: "Dones i Mitjans".
- Informe Colòmbia (2020). Capítol J, Dones, Mitjans i Comunicació a Colòmbia.
- Informe Mèxic (2020). Capítol J, Dones i Mitjans a Mèxic a 25 anys de Beijing.

Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG)

La RIPVG és un espai en el qual conflueixen avui dia, periodistes de 36 països, de forma individual o col·lectiva, amb el propòsit de promoure un periodisme amb perspectiva de gènere, evidenciar en els mitjans de comunicació la situació de les dones i promoure el canvi de la seva condició actual a la societat.

La RIPVG va ser fundada a Morelia, Michoacán (Mèxic) els dies 11 i 12 de novembre del 2005, durant la I Trobada Internacional, i on van participar periodistes de 14 països: Alemanya, Argentina, Costa Rica, Cuba, El Salvador, Espanya, Estats Units, Guatemala, Itàlia, Mèxic, Nicaragua, Panamà, Perú i República Dominicana.

Des de la seva fundació, la RIPVG impulsa una agenda informativa amb perspectiva de gènere, defensa l'eradicació de tota mena de violències contra les dones periodistes, promou els drets humans de les dones a la comunicació, a la informació i a la llibertat d'expressió i el compliment dels objectius del Capítol J de la Plataforma d'Acció de Beijing "Dona i Mitjans de Difusió", aprovats a la IV Conferència Mundial sobre la Dona de Nacions Unides, celebrada a Beijing, l'any 1995.

Xarxa Europea de Dones Periodistes

Creada l'any 1993, la Xarxa va formar part de les organitzacions fundadores de la RIPVG, l'any 2005 a Mèxic.

Entre els seus objectius, vol promoure trobades, estudis, accions i altres activitats vinculades a l'àmbit dels mitjans de comunicació, per al coneixement, intercanvi i incidència de la defensa dels drets de les dones, en general, i en especial de les periodistes.

Des de l'any 1995 en que varies membres van participar a la IV Conferència Mundial sobre la Dona de Nacions Unides, a Beijing, han seguit de forma especial cada una de les trobades internacionals d'avaluació de la implementació de la Plataforma d'Acció de Beijing, en especial, del Capítol J sobre "Dones i Mitjans de Difusió".

Asociación Periodismo Feminista

Es va fundar l'octubre del 2017 amb l'objectiu principal de portar a terme diàriament el DF Diario Feminista, i des del 25 de novembre del 2017 es publica cada dia. La xarxa de col·laboradores és diversa, i una bona part present a Catalunya. L'altre objectiu és contribuir a través dels mitjans de comunicació a l'eradicació de la violència masclista i a la prevenció de l'assetjament sexual directe i de segon ordre, ja sigui mitjançant el propi diari com a partir de la col·laboració amb altres entitats.

**XARXA EUROPEA DE
DONES PERIODISTES**
Red Europea de Mujeres Periodistas

DF
DIARIO FEMINISTA
Asociación Periodismo Feminista

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat i Feminismes
Secretaria de Feminismes